

PETRA TEJNOROVÁ:

Divadlo je jako Petriho miska

Její režijní tvorba se vyznačuje zkoumáním hranic uvnitř divadla jako místa pro koexistenci žánrů, zcizováním zažitých rolí, experimentováním s formami zpodobení skutečnosti i konfrontací názorových pólů. Šíře záběru její práce netradičně sahá od apertativního divadla využívajícího dokumentární postupy a technologicky náročné imerzivní formy live cinema k pohybovým a tanečním představením, ve kterých se sama nezdráhá účinkovat. Na české divadelní a taneční scéně představuje živý impulz k překonávání někdy uměle budovaných hranic a nezanedbatelně přispívá k pronikání experimentujících forem divadla a tance k širší veřejnosti, tak znějí slova z nominace na cenu České divadelní DNA dvacátého ročníku festivalu Malá inventura, trefně zachycující režijního chameleona českého divadla a příležitostnou jazzovou zpěvačku Petru Tejnorovou.

VERONIKA HOLEČKOVÁ

V českém prostředí jste známá jako výrazná představitelka alternativního divadla, talentovaná režisérka a pedagožka na Katedře alternativního a loutkového divadla DAMU. Jak byste se představila vy?

Jako malá jsem byla ráda součástí naší sídlištní party, a když jsme jezdili do Píkova, malé vesnice u Tábora, byla jsem zase ráda součástí vesnické party. Bavilo mě dělat různé expediční výpravy a průzkumy – ať už do cihelen, nebo povodí Jordánu. Vždy jsem kolem sebe potřebovala nějaké spolupachatele, společnou energii a misi. A taková jsem pořád, akorát se mě expedice odehrávají v divadelním prostředí.

DIVADELNÍ EXPEDICE

Takže jste taková „divadelní průzkumnice“?

Kdysi mě někdo nazval *hledačkou nových postupů a fúzí*. Osobně mě kromě prolínání postupů, žánrů a komunit nejvíc baví režie. Režii ale vnímám jako umění naslouchání a dialogu, ne jako předložení

vlastní vize. To je podle mě dílo režiséra. Režie není jen umění vybrat si cíl a strhnout pro něj ostatní – je to umění spolupráce, nejen v týmu, ale i s publikem.

Původně jste chtěla studovat Konzervatoř Jaroslava Ježka a stát se jazzovou zpěvačkou, nakonec jste ale skončila u divadla, se kterým jste začala už za studií v Prachaticích. Jak jste se k němu dostala?

Dost běžnou cestou. Na střední škole v Prachaticích jsem hrála v souboru Dutam a v průběhu dospívání přišlo zlomené srdce, které doprovodilo prohlášení: *Ty nikdy nemůžeš být režisér, to jsou úplně jiní lidé*. To mě přimělo pokračovat a podat si přihlášku na KALD DAMU.

Zlomené srdce bylo zřejmě dobrým hnacím motorem, protože po studiu na DAMU jste začala působit primárně jako režisérka. Měla jste možnost vyzkoušet si i jiné divadelní profese?

Během studia na DAMU jsem chodila na scénickou propedeutiku na činohru, kde jsme si v malých jevištních skicích navzájem také hráli. Po škole jsem ve svých inscenacích musela párkrát herecky zaskočít. Performativní a herecká linka je pro mě završená inscenací *Same Same* v režii choreografky Karine Ponties, kde doslova vypořádám duši při 70 minutách fyzické grotesky vedle profesionální tanečnice a performerky Terezy Ondrové. A protože se pohybuji nejen v subvencovaných divadlech, ale i na nezávislé scéně, projdu si vlastně skoro vším – jsem technická pomoc, peru kostýmy a podílím se i na produkci.

Věnujete se ještě nějakým způsobem amatérskému divadlu, u kterého jste začínala?

V projektech založených na sociologických svědectvích ráda spolupracuji s neherci, hledám ne-divadlo. Někdy prostě musíte nechat promluvit ty, kterých se téma bytostně týká – mít co sdělit je někdy mnohem víc než herecký talent. Jsou to neherci od adolescentů po seniory, v tanečních projektech zase vstupuje do hry imobilita a nenormativní těla. V projektu Jižák, město snů jsem třeba spolupracovala s mládeží žijící na pražském Jižním Městě, kdy byli herci přímo teenageři z té autonomní městské části. V Plzeňské Alfě mi k inscenaci napsali scénář studenti místního gymnázia a v Duotech v divadle Ponec spolupracuji s mnoha neprofesionálními tanečnicemi, co mají prostě jen chuť a radost tvořit.

Zpěvu se nadále věnujete především v podobě občasných karaoke večerů s tanečnickem Jarem Viňarským a váš kladný vztah k hudbě se projevuje i v hudební složce vašich inscenací. Prozradíte, jak hudba vzniká?

Mám ráda proces kolektivní tvorby, nerada něco autoritativně exponuji.

Divadlo není výrobní proces, ale prostor pro výzkum. Místo pokusu, zkoušení, nikoli místo pro popularizaci. Je důležité, když je tvůrčí proces otevřený, nic se nemá takzvaně nazkoušet a pak předvádět publiku.

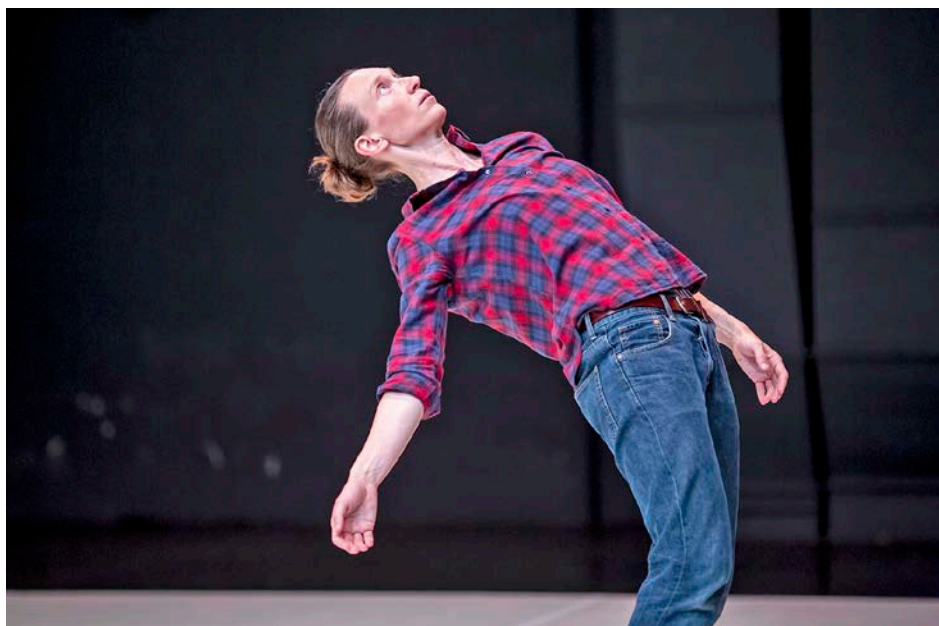
V inscenaci Duety vždy dva lidé, kteří se předtím neznali, vytvořili duet beze slov přímo před zraky diváků (Temporary Collective: Duety, režie Petra Tejnorová, premiéra 20. prosince 2019 v divadle Ponec) FOTO VOJTĚCH BRITNICKÝ

Netlumočím záměr, nechávám vše vzniknout organicky v dialogu. Nechci používat ilustrace a vytvářet z jakékoli složky jen „dekoraci“, takže jsem nejšťastnější v procesu, kdy od začátku každý přináší svou perspektivu do diskusí a zkoušek. A sem samozřejmě patří i hudba.

HLEDAT SE V KOLEKTIVU

A jaká je vaše režijní perspektiva? Dokázala byste charakterizovat svůj režijní rukopis?

Podle mě nemám rukopis. Pokaždé jsem v jiném složení týmu objevovala nový divadelní jazyk. Dělal jsem alternativní činohru, loutkové, dokumentární, fyzické i taneční divadlo a performativní experimenty. Poslední roky navíc live cinema a participativní projekty. Myslím, že společný základ je v praxi, v principu práce metodou devised theatre. V pátrání, které opouští zkušebny a divadelní sál a míří do terénu. Lidé si mě často někde zařadí, znají mě jen ze spolupráce s tanečnicemi nebo neherci, a já přitom dělám velmi různorodou práci. Nechci si vybírat mezi tancem a pevným textem, profesionály a neprofesionály. Všechno jsou to zkušenosti a cenná tvorba a já chci nacházet formy, ve kterých se tato různorodost setkává. Vytvářet inscenace a projekty, kde mohou být všichni beze strachu, taková, jací jsou, různí.

Jste tedy hodně fluidní, v tom se těžko hledají typické prvky...

Typické je, že na začátku je jen impulz, který si téma hledá sám. Stejně jako podobu, žánr a jazyk. Je to takové pnutí. Vlastně i migrace do různých forem. Asi to dělám i kvůli potřebě vyvedení z komfortní zóny. Takové mé osobní vykojení.

Je pro vás nezbytné vyvádět se z komfortní zóny?

Je to žádoucí, abych neupadla do stereotypu, aby tvorba byla vždy živá. Většinou se to děje, když jdu do kamenných divadel. Někdy to vyvedení bývá tak silné, že mě doslova vyhodí. Zjistila jsem, že v tomhle ohledu je pro mě kotvou pedagogická činnost na KALD.

Daří se vám neupadat do stereotypu? Stále nacházet nové způsoby, kterými lze dále posouvat či přetvářet divadelní hranice?

Nesnažím se hledat vždy nové věci, ale spíše to své, osobní. Samozřejmě jde také o myšlení skupiny a myšlení divadlem, protože nikdy nemůžete dělat divadlo úplně sama. Spolupráce je čím dál náročnější a nezbytnější a díky tomu hranice překračujete skoro pořád, jelikož spolupracujete s lidmi, které neznáte a třeba je ani nemůžete vystát. Tvůrčí proces je procesem hledání, ne promítáním něčeho, co má člověk v hlavě. Divadlo je jako Petriho miska – místo pro výzkum, pokus, pokoušení, zkoušení, nikoli místo pro popularizaci. Takové

V duetu Call Alice zhmotňuje taneční partnerku Terezu Ondrovou pouze hlas Francescy Foscarini (Tereza Ondrová: Call Alice, režijní spolupráce Petra Tejnorová, premiéra 22. června 2021 v divadle Ponec) FOTO VOJTĚCH BRITNICKÝ

divadlo testuje různé hypotézy a vše, co se stane, se může proměnit v divadlo.

Máte tím pádem nespočet inspiračních zdrojů. Nebo je něco konkrétního, co vás dlouhodobě inspiruje?

Většinou poslouchám svou intuici, ale také recykluji odpad otázek a impulzů z předchozích projektů, všechno navazuje.

DIVADLO V KRIZI

Nové výzvy v tomto ohledu přinesla koronavirová krize. Jak jste se s ní vypořádala?

Ted' je to přesně rok a něco, co jsem si dala pauzu. Prošla jsem si všemi fázemi: adaptace, rezignace, nový začátek a pak zastavení. Bylo to vlastní, vědomé rozhodnutí. Inscenace a projekty, co byly rozjeté, jsem dodělala, některé odsunula a nechala ve stavu příprav. Najednou jsem pocítila, že i když jsem se zastavila, stále jedu. Pořád toho totiž bylo potřeba dost dokončit a věnovat tomu čas, energii. Cítila jsem se vyčerpaná a přestávala mít z práce radost. Potřebovala jsem se zregenerovat a nově si nastavit, jak a zda vůbec chci fungovat dál. Zda to jde v tomhle prostředí zdravě.

A k jakému závěru jste došla?

Ač jsem zvyklá tvořit s nejistotou, během pandemie to bylo (a stále ještě je, ve světě rychle rostoucích globálních krizí) nekonečně znepokojivé. Nacházím se ve fázi: jak to vše, co by mohlo vypadat jinak, posunout od pouhých názorů k činům.

Část své zkušenosti s koronavirovou krizí reflektujete i v projektu Voices (premiéra 9. března 2021). Jednalo se o audio-performativní web, jehož cílem bylo dle vašich slov zpomalit, zastavit se a vnímat. Čím přesně podle vás mají Voices být?

Během prvních vln pandemie zůstala všechna divadla zavřená. Otevřeli jsme tedy virtuální audio sál. Voices byly pokusem, jak v době změny najít adekvátní gesto či formu, kde se potkávat a jak dál tvořit. Komunikovat se dalo jen hlasem – byla to webová hlasová schránka, kde bylo možné zanechat vzkaz, otázku, myšlenku, frustraci. Web jsme spustili v době, kdy se mezilidský kontakt a jeho absence nutně stávaly předmětem našich úvah. Ted' už je audio

